

ULUSLARARASI 3B YAZICI TEKNOLOJİLERİ
VE DİJİTAL ENDÜSTRİ DERGİSİ

INTERNATIONAL JOURNAL OF 3D PRINTING
TECHNOLOGIES AND DIGITAL INDUSTRY

ISSN:2602-3350 (Online)

URL: <https://dergipark.org.tr/ij3dptdi>

COVID-19 PANDEMİ SÜRECİNDE ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN VE AKADEMİSYENLERİN UZAKTAN ÖĞRETİME YÖNELİK GÖRÜŞLERİNİN BELİRLENMESİ

DETERMINING THE VIEWS OF UNIVERSITY
STUDENTS AND ACADEMICS ON DISTANCE
EDUCATION DURING THE COVID-19 PANDEMIC

Yazarlar (Authors): Özlem ŞEN^{id}*, Gaye KIZILCALIOĞLU^{id}

Bu makaleye şu şekilde atıfta bulunabilirsiniz (To cite to this article): Sen Ö., Kızılcalıoğlu G. "COVID-19 Pandemi Sürecinde Üniversite Öğrencilerinin Ve Akademisyenlerin Uzaktan Öğretime Yönelik Görüşlerinin Belirlenmesi" *Int. J. of 3D Printing Tech. Dig. Ind.*, 4(3): 239-252, (2020).

DOI:10.46519/ij3dptdi.830913

Araştırma Makale/ Research Article

Erişim Linki: (To link to this article): <https://dergipark.org.tr/en/pub/ij3dptdi/archive>

COVID-19 PANDEMİ SÜRECİNDE ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN VE AKADEMİSYENLERİN UZAKTAN ÖĞRETİME YÖNELİK GÖRÜŞLERİNİN BELİRLENMESİ

Özlem ŞEN^a , Gaye KIZILCALIOĞLU^a

^aAntalya AKEV Üniversitesi, Sanat ve Tasarım Fakültesi, Gastronomi ve Mutfak Sanatları Bölümü, TÜRKİYE

* Sorumlu Yazar: ozlem.sen@akev.edu.tr

(Geliş/Received: 24.11.2020; Düzeltme/Revised: 20.12.2020; Kabul/Accepted: 25.12.2020)

ÖZ

Bu çalışma, içinde bulunduğumuz yılda dünya çapında yaşanan Covid-19 Pandemi döneminde Türkiye'deki üniversitelerde uygulanan uzaktan öğretim sürecine yönelik öğrenci ve akademisyen görüşlerinin incelenmesi amacıyla yapılmıştır. Uzaktan öğretim sürecinin uygulayıcıları olan akademisyenlerin sürece ilişkin görüşleri, yaşadıkları sorunların neler olduğu, sistemin avantaj ve dezavantajlarının neler olduğu ve akademik motivasyonları uzaktan öğretimin yeterliliği ve süreçten memnun olup olmadıkları tespit edilmek istenmiştir. Diğer taraftan öğrencilerin de uzaktan öğretim sürecine yönelik memnuniyetleri, motivasyonları ve sürece ilişkin görüşlerinin ne yönde olduğu incelenmiştir. Çalışmada nitel araştırma desenlerinden fenomenoloji deseni kullanılmıştır. Çalışma grubu örnekleme yöntemlerinden amaçlı örneklem tekniği kullanılmıştır. Bu doğrultuda Antalya AKEV Üniversitesi'ndeki akademisyenler ve lisans öğrencileri ile görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Araştırma verileri araştırmacılar tarafından oluşturulan anket soruları online anket ve yapılandırılmış görüşme yöntemi ile toplanmıştır. Elde edilen veriler içerik analizi ile çözümlenmiştir. Uzaktan öğretim sürecinin daha verimli ve etkili olabilmesine yönelik öneriler geliştirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Covid-19, Uzaktan öğretim, İçerik analizi

DETERMINING THE VIEWS OF UNIVERSITY STUDENTS AND ACADEMICS ON DISTANCE EDUCATION DURING THE COVID-19 PANDEMIC

ABSTRACT

This study was carried out to examine student and academician views on the distance education process. It was aimed to determine the views of the academicians, who are the practitioners of the distance education process, about the process, what their problems are, what the advantages and disadvantages of the system are, and their academic motivation, the adequacy of the distance education and whether they are satisfied with the process. On the other hand, students' satisfaction, motivation and opinions about the distance education process were analyzed. The case design, one of the qualitative research designs, was used in the study. Purposeful sampling technique, one of the study group sampling methods, was used. In this direction, interviews were held with academicians and students at Antalya AKEV University. The research data were obtained by collecting the survey questions created by the researchers through online survey and by interview method. The obtained data were analyzed by content analysis. Suggestions have been developed for the distance education process to be more efficient and effective.

Keywords: Covid-19, Distance learning, Content analysis

1. GİRİŞ

Sanayi 4.0'da olduğu gibi üniversitelerde bir dijital dönüşüm içine girmişler ve üniversite 4.0 olarak adlandırılan bu kavramı eğitim kurumları, dijital dünyanın avantajlarını daha kaliteli ve tercih edilebilir bir eğitim vermek adına kullanmaya başlamışlardır. Bu kapsamda; özellikle dijitalleşmenin avantajlarını erken fark eden Amerika ve Japonya gibi gelişmiş ülkelerdeki eğitim kurumlarında örgün eğitimin bir parçası olarak bazı dersler çevrimiçi platformlarda verilmeye başlanmış ya da tamamen çevrimiçi platformlarda gerçekleştirilen sertifika programları gibi eğitimler yaygınlaşmıştır [1].

Covid-19 pandemisi 2019 Kasım ayında Çin'in Wuhan kentinde ortaya çıkarak hızla yayılmış ve Dünya Sağlık Örgütü tarafından 11 Mart 2020 tarihinde "pandemi" olarak ilan edilmiştir [2]. Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı, 13 Mart 2020 tarihinde yapılan toplantıda Türkiye'de üniversitelerin 16 Mart 2020 tarihinden itibaren 3 hafta süreyle eğitime ara verilmesine karar vermiş, ardından 23 Mart 2020 tarihinden itibaren uzaktan öğretim altyapısını sağlayan üniversitelerde eğitim faaliyetlerinin uzaktan yürütülmesi karara bağlanmıştır [3].

2019 yılı sonunda başlayıp hızla tüm dünyayı etkisi altına alan Covid-19 pandemisi döneminde eğitim öğretim faaliyetleri de hızlı bir dönüşüm sürecine girmiştir. Uzaktan öğretim altyapısı olmayan okulların da hızla altyapı eksiklerini tamamlayarak sürece dahil oldukları bu dönemde 31 Mart 2020 tarihinden itibaren Antalya AKEV Üniversitesi eğitim-öğretim faaliyetlerini uzaktan karşılamak adına uzaktan eğitim ve sınav yapmaya imkan tanıyan bir portal ile süreci yürütmüştür.

Türkiye'de, birçok üniversite henüz dijital dönüşümlerini tamamlamamış olsalar da YÖK üniversiteler içerisinde pilot çalışmalar yürütmektedir. Üniversitelerin birçoğu Covid-19 pandemisi ile tüm öğretim faaliyetlerini uzaktan yürütmeye mecbur kalmış ve kendilerini hızla sürece adapte etmek zorunda kalmışlardır. Antalya AKEV Üniversitesi de bu geçiş sürecine hızla adapte olarak uzaktan öğretim sürecine dahil olmuştur. Bu çalışma, üniversitenin sürece aniden dahil olmasının öğrenciler ve akademisyenler tarafından nasıl karşılandığına ve sürecin doğası gereği yaşananları ortaya koymayı amaçlamaktadır.

Uzaktan öğretim bir kurumun öğrencilerinin ve hocalarının mekan olarak aynı yerde bulunmadığı, çeşitli teknolojik araçlar aracılığıyla bilgiye ulaştığı, bilgiye ulaşma şeklinin eş zamanlı ya da zamansız olarak yapılabildiği bir eğitim şeklidir [4]. Uzaktan öğretim, geleneksel öğretim tekniklerinde yapılması mümkün olmayan, öğrenci ve öğretmenlerin farklı mekanlarda birbirlerinden bağımsız, daha esnek ancak belirli bir standarta sahip, düşük maliyetli, öğrenmede sürekliliğe imkan tanıyan, daha pratik ve ölçme değerlendirme kapsamında daha çok çeşitlilik sunan bir eğitim şeklidir [5]. Ancak sistemin getirdiği teknolojik altyapı yetersizliği, eğitime yönelik bilgilendirici rehberlerin sağlanmaması, kullanıcıların sistemi öğrenmeye yönelik eğitime yeterince zaman ayırmaması, geri bildirim ve destek sağlayacak birimlerin oluşturulmaması ya da eksik oluşturulması gibi nedenlerle de risk oluşturmaktadır [6].

2. LİTERATÜR TARAMASI

Literatür incelendiğinde, özellikle Covid-19 Pandemisi sürecinde uzaktan öğretime dair yayınlarda artış olduğu, birçok araştırmacının bu süreçteki eğitimin etkinliğine yönelik çalışmalar yaptığı görülmektedir [7, 8, 9, 10]. Karadağ ve Yücel [11] yaptıkları çalışmada Türkiye'deki üniversitelerin Covid-19 sürecindeki uzaktan öğretim uygulamalarına ilişkin lisans öğrencilerinin memnuniyetlerini incelemişler ve en yüksek memnuniyetin 'Yükseköğretim Kurulu Memnuniyeti'; en düşük memnuniyetlerin ise 'Üniversite ve Fakülte Yönetimi Memnuniyeti' ve 'Dijital İçerik/Öğretim Materyali Memnuniyeti' olduğunu bulmuşlardır.

Chen ve ark. [12] çalışmalarında Çin'deki çevrimiçi eğitim platformlarında kullanıcı memnuniyetini araştırmış, kullanıcıların kişisel faktörlerinin kullanıcı memnuniyeti üzerinde doğrudan bir etkisi olmadığını, platform kullanılabilirliğinin ise kullanıcı memnuniyeti üzerinde en büyük etkiye sahip olduğunu ortaya koymuşlardır.

Adnan ve Anvar [13] Pakistan'lı yüksek öğrenim öğrencilerinin Covid-19 sebebiyle zorunlu dijital ve uzaktan öğretime geçişlerine yönelik tutumlarını inceledikleri çalışmalarında, çevrimiçi öğrenmenin, öğrencilerin büyük çoğunluğunun teknik ve maddi sorunlar nedeniyle internete erişemediği Pakistan gibi gelişmemiş ülkelerde uzaktan öğretimin istenen sonuçları veremeyeceğini, eğitmenle yüz yüze etkileşim eksikliği, yanıt süresi ve geleneksel sınıf sosyalleşmesinin olmaması konularının uzaktan öğretimde yaşanan başlıca sorunlar olduğu vurgulanmıştır .

Unger ve Meiran [14] lisans öğrencilerinin COVID-19 nedeniyle tamamen çevrimiçi öğrenmeye geçişlerine yönelik tutumlarını, medyadaki yanlış bilgilendirme algıları, uzaktan öğrenmeye karşı genel kaygı, hastalık salgını bilgisi ve Koronavirüs (COVID-19) 2020 salgınının başlangıcı sırasındaki hazırlık düzeyi ile ilgili yapmış oldukları çalışmalarında; öğrencilerin çevrimiçi öğrenmenin sınıf içi öğrenmeyle aynı olmayacağını belirttiklerini, öğrencilerin medyada COVID-19 hakkında geleneksel medya tarafından gerçek olmayan bilgilerin verildiğini belirttikleri vurgulanmıştır. Bununla birlikte öğrencilerin bir yarıyılı çevrimiçi olarak bitirmeye yönelik bir miktar kaygı duyduklarını, öğrencilerin büyük bir kısmının hastalığın bulaşmasını aktif olarak tartıştığını ve ancak daha az bir kısmının acil durumlara hazırlıklı hissettiğini belirtmişlerdir.

Alea ve arkadaşları [15] öğretmenlerin COVID-19 salgını hakkındaki farkındalığını ve kendi okullarının hazır olma durumu hakkındaki fikirlerini ve Filipinler'de uzaktan öğretim eğitimi yürütenlerin zorluklarını araştırdıkları çalışmalarında; öğretmenlerin COVID-19 salgınının neden ve sonuçları hakkında oldukça bilinçli oldukları, öğretmenlerin uzaktan öğretim sürecine hazırlıklı olma durumlarının da cinsiyete göre farklılık gösterdiğini, kadın eğitimcilerin sürece daha hazır olduklarını bulmuşlardır.

Hebeci ve arkadaşları [16] uzaktan öğretim uygulamalarına ilişkin öğretmen ve öğrencilerin görüşlerini ortaya çıkarmak amacıyla yapmış oldukları çalışmalarında, öğrenci ve öğretmenlerin olağanüstü koşullarda dahi eğitimin planlı ve programlı bir şekilde yürütülebileceği gibi olumlu görüşleri ve etkileşim kısıtlılığı, altyapı sorunları ve donanım eksikliği gibi olumsuz görüşleri olduğunu bulmuşlardır.

Bakioğlu ve Çevik'in [17] Fen bilgisi öğretmenlerinin uzaktan öğretime yönelik görüşlerini belirlemeye yönelik yapmış oldukları çalışmada öğretmenlerin teknolojik alt yapı sorunları, bilgisayara ve teknolojiye yönelik bilgi birikimleri, uzaktan öğretime yönelik tutumları ve tüm bunlara ek olarak pandeminin doğası gereği yarattığı kaygı ve korkunun süreç üzerindeki etkileri araştırılmıştır. Araştırmanın sonucunda öğretmenlerin yaşadığı en önemli sorunun teknolojik altyapı sorunu olduğu ortaya çıkmıştır.

3. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

3.1. Araştırmanın Deseni

Antalya AKEV Üniversitesi öğretim elemanlarının ve lisans öğrencilerinin uzaktan öğretime yönelik görüşlerinin belirlenmesi amacıyla yapılan bu çalışma, nitel araştırma yöntemlerinden fenomenoloji deseniyle gerçekleştirilmiştir. Fenomenoloji bir olguya yönelik örtük bilgilerin ortaya çıkarılması amacıyla yürütülmektedir [18]. Bir olguya yönelik bireylerin deneyimleri ve bu deneyimlere yükledikleri anlamı ortaya çıkarmayı amaçlamaktadır [19]. Uzaktan öğretim sürecinin uygulayıcıları olan akademisyenlerin sürece ilişkin görüşleri, yaşadıkları teknik aksaklıklar, akademik verimlilikleri gibi konular tespit edilmek istenmiştir. Bu amaçla araştırmacılar uzaktan öğretim sürecinde öğretim elemanlarının ve öğrencilerin karşılaştıkları sorunları ve sistemden memnun olup olmadıklarına yönelik gözlem yapmışlardır. Yapılan gözlemler sonucunda anket maddeleri hazırlanmıştır. Anket maddeleri biri alanında uzman olmak üzere 4 öğretim üyesi tarafından incelenmiş ve maddelere yönelik değerlendirme ve düzeltme gelmemiş mevcut haliyle kullanılmasında sakınca görülmemiştir. Anket maddelerinde yer alan soruların nedenlerini öğrenmek için araştırmacılar tarafından belirlenen akademisyenler ve öğrencilerle görüşme yapılmıştır. Görüşmeler telefon aracılığıyla yapılmış, sesli kayıt altına alınmış ve daha sonra yazıya dönüştürülmüştür.

3.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma evrenini Türkiye’de uzaktan öğretimde Antalya AKEV Üniversite’sinde olduğu gibi web tabanlı uzaktan eğitim portalı kullanan tüm üniversitelerin öğrencileri ve öğretim elemanları oluşturmaktadır. Çalışma grubu ise, Antalya AKEV Üniversitesi’nin tüm öğrencilerinden ve öğretim elemanlarından oluşmaktadır. Örneklemin belirlenmesinde amaçlı örnekleme tekniklerinden kolayda ulaşılabilir durum modeli kullanılmıştır. Amaçlı örnekleme tekniğinde çalışma grubu araştırmacılar tarafından oluşturulan kriterler doğrultusunda belirlenmektedir. Bu çalışma araştırmacıların üyesi olduğu üniversitenin uzaktan öğretim sürecinde ne durumda olduğunu öğretim elemanlarının ve öğrencilerin perspektifinden göstermeyi amaçlamaktadır. Bu nedenle kurum içinde görev yapan öğretim elemanları ve eğitim gören öğrencilerle yapılacak görüşmede katılımcıların gönüllü olarak görüşmeye katılmasına dikkat edilmiştir.

3.3. Verilerin Toplanması

Çalışmada, gözlemin yanı sıra verilere ulaşmak amacıyla anket tekniği kullanılmıştır. Anket formu, öğretim elemanlarına mail yoluyla ulaştırılmıştır. Anket formu evet-hayır olarak yanıtlanabilen kapalı uçlu 43 maddeden oluşmaktadır. 38 akademisyen anket formunu doldurmuştur. Görüşmeye ise araştırmacıların belirlediği 9 akademisyen katılmıştır. Akademisyenlerle telefonda görüşülerek anket maddelerine yanıt vermeleri istenmiştir. Yanıtlar araştırmacılar tarafından yazılı kayıt altına alınmıştır.

Çalışmada, öğrencilerden veri toplamak için anket formu online anket yöntemi kullanılmıştır. Toplamda 292 öğrenciye ulaşılmıştır. Öğrenciler arasından seçilen 13 öğrenci ile görüşme yapılmıştır. Görüşmeler yazılı olarak kayıt altına alınmıştır. Görüşme için seçilen hoca ve öğrencilerin gönüllü olmalarına dikkat edilmiştir.

Çalışmada görüşmeye gönüllü olarak katılan 9 akademisyenin, 6’sı kadın, 3’ü erkek; 6’sı öğretim görevlisi, 1’i araştırma görevlisi ve 2’si doktor öğretim üyesidir. Görüşmeye katılan öğrencilerin 6’sı kadın, 7’si erkektir. Öğrenciler, gastronomi bölümünün çeşitli sınıf düzeylerinden seçilmiştir. Görüşmeler 6-15 Kasım 2020 tarihinde yapılmıştır. Her bir görüşme yaklaşık bir saat sürmüştür.

3.4. Verilerin Analizi

Verilerin analizinde anket maddelerine verilen yanıtların frekans ve yüzde değerlerine uygulanan anket yöntemi aracılığıyla ulaşılmıştır. Anket maddelerine verilen yanıtların nedenleri üzerine yapılan görüşme tekniğinden elde edilen veriler araştırmacılar tarafından sesli ve yazılı olarak kayıt altına alınmıştır. Daha sonra katılımcıların verdikleri olumlu ve olumsuz cevaplar benzerlik ve farklılıklarına göre gruplandırılmıştır. Araştırma kapsamında elde edilen veriler araştırmacılar tarafından temalandırılmıştır.

3.5. Geçerlik ve Güvenirlik

Çalışmanın geçerlilik ve güvenilirliğini tespit etmede üçgenleme yöntemi kullanılmıştır. Bu yöntem çeşitli şekillerde yapılabilmektedir. Çalışmada birden fazla veri toplama yöntemi kullanılmıştır. Görüşme, gözlem ve anket formu ile desteklenmiştir. Böylelikle çalışmada yöntem üçgenleme sağlanmıştır. Çalışmada iki araştırmacı ayrı ayrı verileri incelemiş ve benzer sonuçlara ulaşmışlardır. Bu da araştırmacı üçgenlemenin sağlandığını göstermektedir. Çalışmada öğrenci ve akademisyen açısından iki farklı perspektiften bakılması veri kaynaklı üçgenlemenin yapıldığını göstermektedir [20, 21]. Üçgenlemeye ek olarak araştırmacılar, katılımcıların verdikleri yanıtlar tekrar edilinceye kadar araştırmaya devam etmişlerdir.

4. BULGULAR

Araştırmada öğrenciler ve akademisyenler olarak iki farklı grup üzerinde yürütülmüştür. Öğrencilere ve akademisyenlere aynı sorular sorulmuş ve cevaplar 5 kategori altında toplanmıştır. Kategoriler, uzaktan öğretimin avantajları, engelleri, yeterliliği, motivasyon ve memnuniyet olarak belirlenmiştir. Verilen cevaplar bu kategoriler ışığında hem öğrenciler hem de akademisyenler açısından irdelenmiştir.

4.1. Öğrenciler açısından uzaktan öğretim süreci

4.1.1. Avantajlar

Uzaktan öğretimin avantajlı olup olmadığını ve avantajlarının neler olduğunu belirlemek üzere 14 soru sorulmuştur. Öncelikle öğrencilere, uzaktan öğretimin geleneksel eğitime göre öğrenciler açısından daha avantajlı olduğunu düşünüyor musunuz sorusu sorulmuştur. Öğrencilerin geneli uzaktan öğretimi avantajlı bulmamaktadır. Buna ek olarak evde kendilerini disipline etmenin zorluğu ile kalabalık ailelerde online derse girmenin zorluğundan bahsetmişler ve okuldan uzakta olmanın motivasyonlarını düşürdüğünü eklemişlerdir. Öğr 13. bu soruya şöyle yanıt vermiştir. “Hayır, bilgiye ulaşılabilirlik , ev ortamının sağlamış olduğu rahatlık ve ulaşım kolaylığı gibi pozitif yönleri olsa da sosyalleşme açısından eksi yanları çok daha fazla olacaktır.”

Uzaktan öğretimin geleneksel eğitime göre eğitimciler açısından daha avantajlı olduğunu düşünüyor musunuz sorusuna öğrencilerin çoğunluğu akademisyenlerin de uzaktan öğretim sürecinde dezavantajlı durumda olduklarını belirtmişlerdir. Kalan kısmı ise hocaların evden bağlanmalarının avantaj unsuru yaratacağını vurgulamışlardır. Öğr. 8. Bu soruya şöyle yanıt vermiştir. “Hayır düşünmüyorum çünkü eğitimciler de yüz yüze eğitimin daha yararlı olacağını düşünüyorlar.”

Uzaktan öğretim sürecinde derse hazırlanmanız için daha fazla zamanınız oldu mu sorusuna öğrencilerin büyük çoğunluğu daha fazla zamanları olduğunu belirtmişlerdir.

Uzaktan öğretim sürecinde teknolojinin gerisinde kaldınız mı sorusuna öğrencilerin yarısı uzaktan öğretim ile teknolojinin gerisinde kalmadığını ifade ederken diğer yarısı zaten teknoloji ile iç içe olduğunu ve uzaktan öğretimin onlara bu anlamda katkı sağlamadığını belirtmişlerdir.

Uzaktan öğretim öğrenciler için daha erişilebilir midir?” sorusuna öğrencilerin tamamı internet problemleri ve sistemden kaynaklanan sorunlar nedeniyle uzaktan öğretimi erişilebilir bulmadıklarını belirtmiştir. Öğr. 12 bu soruya şöyle yanıt vermiştir. “Hayır sistem çökmesi İnternet bağlantısı dersin olduğu saat dersin işleyişinin aksaması gibi birçok sorun online eğitim yararlı geçmesine engel olmaktadır.”

Uzaktan öğretim daha konforlu bir eğitim şekli midir sorusunu öğrencilerin büyük çoğunluğu konforlu olsa da verimli olmadığı vurgulamışlardır. Bu açıdan bakıldığında öğrencilerin uzaktan öğretimin avantajlarına değil dezavantajlarına odaklandığını söylemek mümkündür. Uzaktan öğretim ile zamandan tasarruf ettiniz mi sorusuna öğrencilerin büyük bir kısmı tasarruf ettiklerini ancak zaman yönetimi konusunda da sıkıntı yaşadıklarını bildirmişlerdir. Uzaktan öğretim ile ekonomik olarak tasarruf sağladınız mı sorusuna öğrenciler yüz yüze eğitimin getirdiği barınma, ulaşım ve diğer giderlerin tamamen ortadan kalktığı ancak teknolojik aletlere yapılan harcamalarının da arttığını belirtmişlerdir.

Uzaktan öğretim sürecinde ailenize ve arkadaşlarınıza daha fazla zaman ayırabildiğiniz için mutlu musunuz sorusuna öğrencilerin bir kısmı ailesine ve arkadaşlarına daha fazla zaman ayırabilmenin mutluluğunu ifade ederken diğer kısmı ise arkadaşlarıyla yüz yüze görüşmemenin dezavantajlarından bahsetmişlerdir. Öğr. 10 bu soruya şöyle yanıt vermiştir. “Evet, ders arasında veya ders bitiminden sonra ailem ve arkadaşarımla geleneksel eğitime kıyasla daha çok vakit ayırabiliyorum.”

Uzaktan öğretim eğitimde fırsat eşitliği yaratmakta mıdır sorusuna öğrenciler herkesin aynı teknolojik imkanlara ulaşmak için gereken ekonomik yeterliliğe sahip olmadığı gerekçesiyle fırsat eşitsizliği yarattığını düşünmektedirler. Uzaktan öğitime geçildikten sonra akademik performansınızda artış oldu mu sorusuna öğrencilerin neredeyse tamamı performansında artış olmadığını yanıtı vermiştir. Gerekçe olarak göz kontağının kurulamaması, motivasyon ve sosyalleşme faktörlerinin etkisi gösterilmiştir. Öğr. 6. Bu soruya şöyle yanıt vermiştir. “Hayır. Göz kontağı kuramadığım için odaklanma sorunu yaşadım bu yüzden düşüş oldu.”

Uzaktan öğretim sürecinde informal iletişim kanallarından akademisyenlere kolaylıkla ulaşabildiniz mi sorusuna öğrencilerin büyük çoğunluğu akademisyenlere rahatlıkla ulaşabildiklerini belirtmişlerdir.

Mekândan ve zamandan bağımsız derse katılabilmek performansınızı arttırdı mı sorusuna öğrencilerin büyük bir kısmı arttırmadığını ifade etmiştir. Gerekçe olarak ise sınıf ortamı dışında disipline olmanın zorluğu ve okul ortamına olan özlem gösterilmiştir. Uzaktan öğretim öğrencilerin bireysel öğrenmelerine katkıda bulunur mu sorusuna öğrencilerin yarısı katkıda bulunduğunu ifade ederken diğer yarısı tam tersini düşünmektedir.

4.1.2. Engeller

Öğrencilerin uzaktan öğretiminde algıladıkları engellerin neler olduğunu belirlemeye yönelik 8 soru sorulmuştur. Uzaktan öğretimin sosyal etkileşime engel olduğunu düşünüyor musunuz sorusuna öğrencilerin tamamı sosyal etkileşimin yüz yüze yapılacağı görüşünde cevap vermiştir. Özellikle 1. sınıf öğrencileri arkadaşlarını ve hocalarını şahsen tanımadıkları için daha çok zorlanmaktadır. Literatürde de yüz yüze etkileşimin olmaması sebebiyle öğrenci-öğretmen ile öğrenci-öğrenci arasındaki etkileşimin düşük olması [22, 23, 24, 25] uzaktan öğretimde karşılaşılan sorunlar içinde gösterilmiştir.

Uzaktan öğretime alışmanız uzun sürdü mü sorusuna öğrencilerin yarısı evet yarısı hayır cevabını vermiştir. Bu sorunun cevabının öğrencilerin teknoloji bilgisine göre değiştiği görülmektedir. Uzaktan öğretime kısa sürede adapte oldunuz mu sorusuna ise yine aynı şekilde teknoloji bilgisi yeterli olan öğrencilerin kısa sürede adapte olduğu görülmektedir. Uzaktan öğretim sürecinde teknoloji ile uyumu hemen yakaladınız mı sorusuna ise uyumu kısa sürede yakaladıklarını bildirmişlerdir. Yamamoto ve Altun'un [26] çalışmalarında da belirttikleri gibi Türkiye'de nüfus artış oranının yaklaşık beş katı kadar internet kullanan kişi sayısı oranı artmaktadır. Bu nedenle öğrencilerin Türkiye'de aktif internet kullanıcısı olduğunu söylemek ve bu sürece hızla adapte olmaları beklenen bir sonuçtur. Buna ek olarak Öğrencilerin öğrenmeye açık olmaları sürece daha hızlı adapte olmalarını sağlayacaktır [27].

Uzaktan öğretimde, eğitime bağlanırken teknik aksaklıklar yaşadınız mı sorusuna öğrencilerin tamamı teknik aksaklık yaşadığını bildirmiştir. Öğr. 9. Bu soruya şöyle yanıt vermiştir. "Evet yeni yeni alışmaya başladığımız için aksaklıklar yaşanıyor, zaman geçtikçe bu aksaklıklar da azalıyor." Uzaktan öğretim esnasında kameranızın açık olması sizi rahatsız eder mi sorusuna öğrencilerin büyük çoğunluğunun kamera açma konusunda çekingen olduğunu söylemek mümkündür.

Uzaktan öğretim sürecinde sürekli evde olmak yaşam doyumunuzu olumsuz yönde etkilemekte midir sorusuna öğrencilerin büyük çoğunluğu evde zaman geçirmenin sıkıcı ve sosyalleşmeye engel olduğu gerekçeleriyle yaşam doyumlarını olumsuz yönde etkilediğini belirtmişlerdir. Öğr. 7 bu soruya şöyle yanıt vermiştir. "Evet sürekli aynı yerde aynı ortam da bulunmak insanı hem psikolojik olarak hemde fiziksel olarak çöküşe sürüklüyor." Uzaktan öğretimin öğrencilerde beklentilerin karşılanamaması sebebiyle hayal kırıklığı yarattığı farklı çalışmalarda da bulgulanmıştır [22, 24].

Olağan aksaklıklara verdiğiniz tepkiler, uzaktan öğretimde geleneksel eğitime göre daha şiddetli midir sorusuna öğrencilerin büyük çoğunluğu daha şiddetli tepki verdiklerini çünkü geleneksel eğitimde aksaklık olmadığını belirtmişlerdir.

4.1.3. Yeterlilik

Araştırma kapsamında öğrencilere uzaktan öğretimin yeterli olup olmadığını belirlemeye yönelik 11 soru sorulmuştur. Öğrencilere ilk olarak Uzaktan öğretimin, geleneksel eğitimin yerini alacağını düşünüyor musunuz sorusu sorulmuştur. Öğrencilerin büyük bir çoğunluğu geleneksel eğitimin yerine alamayacağı görüşünde olmakla birlikte yüz yüze eğitimi daha faydalı ve hoca-öğrenci etkileşimi açısından daha verimli bulmaktadırlar.

Uzaktan öğretimin teorik dersler için yeterli olduğunu düşünüyor musunuz sorusuna öğrencilerin büyük çoğunluğu teorik dersler için yeterli olduğunu düşünmemektedir. Bir kısmı ise pandemi koşullarından dolayı kabul edilebilir olduğunu ifade etmektedirler.

Uzaktan öğretimin uygulamalı derslerde yetersiz olduğunu düşünüyor musunuz sorusuna öğrencilerin tamamı uzaktan öğretimin uygulamalı dersler için yetersiz olduğu görüşündelerdir. Uzaktan öğretimin hibrit bir model olarak kullanılmasının; yani bir dersin belirli bölümlerinin online işlenmesinin uygun

olduğunu dűşünüyor musunuz sorusuna օđrenciler uzaktan օđretimin sıkıcı buldukları, yüz yüze eğitimde göre katkısının daha az olduğunu ve daha az anlaşılır olduğunu belirtmişlerdir.

Uzaktan օđretimin eğitimde kaliteyi dűşürdüđünü dűşünüyor musunuz sorusuna օđrencilerin büyük çoğunluğu uzaktan օđretimin, eğitimin kalitesini dűşürdüđünü yönde soruyu cevaplamışlardır. Bunun nedenleri arasında teknik problemler, odaklanma sorunu ve ev ortamının rahatlığı gibi gerekçeler gösterilmiştir. Öğr. 6 bu soruya şöyle yanıt vermiştir. “Evet dűşünüyorum çünkü bazen hocaları anlayamıyorum ya da derse giremiyorum teknik problemlerden ve konunun birazını kaçırmış oluyorum”.

Uzaktan օđretim sürecinde dinleme ve izleme becerisi bakımından daha aktif oldunuz mu sorusuna օđrenciler odaklanma sorunu yaşadıklarını, hocaların yüz yüze eğitimde olduğu gibi sınıf hakimiyeti kuramamasının yarattığı serbestlik ve hocaların göz kontağı gibi beden dilini kullanmalarındaki güçlük gibi nedenlerle kendilerini daha aktif bulmamaktadırlar. Uzaktan օđretim sürecinde görev ve sorumluluklarınızı eksiksiz yerine getirdiniz mi sorusuna օđrencilerin bir kısmı ellerinden geleni yaptıklarını bir kısmı da yerine getirmediklerini belirtmişlerdir. Uzaktan օđretimde yapılan sınavların başarıyı ölçmede etkili olduğuna inanmıyor musunuz sorusuna օđrencilerin büyük çoğunluğu kopya çekileceği ve sınav esnasında teknik aksaklık yaşanması durumunda dikkat dağıtacağı görüşündedir.

Uzaktan օđretimin bütün avantajlarına rağmen üniversite eğitimi, sınıf ortamında ve yüz yüze gerçekleştirilmeli midir sorusuna օđrencilerin büyük bir kısmı evet cevabını vermiştir. Gerekçe olarak yüz yüze eğitimin daha verimli, daha sosyal ve daha akıcı olması gösterilmiştir. Öğr. 5. bu soruya şöyle cevap vermiştir. “Evet çünkü verim açısından daha iyi olduğu için yüz yüze eğitimin online eğitime göre daha fayda açısından iyi olacağını dűşünüyorum”. Uzaktan օđretim sürecinde derslerin başladığı saatlerde çevrimiçi durumda hazır bulundunuz mu sorusuna օđrencilerin büyük çoğunluğu dersler başlamadan hazır olduklarını ancak teknik sebeplerle bazen bağlanamadıklarını belirtmişlerdir. Uzaktan օđretim sürecini iyi yönettiğinizi dűşünüyor musunuz sorusuna օđrencilerin büyük bir kısmı süreci iyi yönetemediğini belirtmiştir. Gerekçe olarak teknik aksaklık ve öz disiplin gösterilmiştir.

4.1.4. Motivasyon

Araştırma kapsamında օđrencilere uzaktan օđretim sürecinde օđrencilerin motivasyonlarının ne yönde olduğunu belirlemek üzere 3 soru sorulmuştur. Akademisyenlerin uzaktan օđretimdeki motivasyonları, geleneksel eğitim ile aynı seviyede midir sorusuna օđrencilerin büyük çoğunluğu hocaların aynı şevkle dersi anlattığını ancak teknik problemler, alışılmışın dışında bir eğitim şekli ve uzaktan օđretim ile sağlanamayan bağ nedeniyle hocaların motivasyonlarının düşük olabileceğini belirtmişlerdir.

Öğrencilerin online eğitimdeki motivasyonları, geleneksel eğitim ile aynı seviyede midir sorusuna օđrencilerin tamamı hayır yanıtını vermiştir. Uzaktan օđretimin sıkıcı, verimsiz, dikkat dağıtıcı ve mekân algısını yok edici dezavantajları bir kez daha vurgulanmıştır. Öğr 5. Bu soruya şöyle yanıt vermiştir. “Hayır aynı seviyede değil okula giderken ki motivasyonu kendimde bulmuyorum”. Uzaktan օđretim esnasında dersi açıp dinlemediğiniz dersler oldu mu sorusuna օđrencilerin büyük bir kısmı evet yanıtını vermişlerdir. Neden olarak derslerin sıkıcı olduğunu bildirmişlerdir.

Demir’in [5] uzaktan օđretime, օđrenci perspektifinde yapmış olduğu çalışmada օđrencilerin sanal bir sınıf ortamında sürekli kendilerini dinleyici pozisyonunda bulması, kendilerini izole edilmiş hissetmelerine neden olacağını belirtmiştir. Ayrıca teknolojik yetersizliklerin bilgi akışına zarar verebileceği ve bu tip durumların օđrencinin motivasyonu üzerinde etkili olabileceği belirtilmiştir. Özellikle uygulamalı derslerde dezavantajların daha çok hissedildiği belirtilmiştir.

4.1.5. Memnuniyet

Uzaktan օđretim sürecinden օđrencilerin memnun olup olmadıklarını belirlemek üzere 2 soru sorulmuştur. Uzaktan օđretim sürecinden memnun musunuz sorusuna օđrencilerin neredeyse tamamı memnun olmadıklarını belirtmişlerdir. Memnuniyetsizliklerinin altında yatan nedenler arasında üniversite hayatını yaşayamamak ve yüz yüze etkileşimde bulunamamak gösterilmiştir. Öğr. 4 bu soruya

şöyle yanıt vermiştir. “Hayır değilim çünkü tanımadığım ve görmediğim bir insana karşı kamera ve mikrofon açıp derse katılmaktan çekiniyorum ve bu da beni olumsuz etkiliyor.”

Akademisyenlerin de online eğitim sürecinden memnun olduklarını düşünüyor musunuz sorusuna öğrencilerin büyük çoğunluğu akademisyenlerin de bu süreçten memnun olmadıklarını düşünmektedirler. Akademisyenlerin de yüz yüze eğitimi tercih ettiklerini, uzaktan öğretimin onlar için de zor olduğunu ve motivasyonlarını düşürücü etkiye sahip olduğunu belirtmişlerdir. Öğrencilerin uzaktan öğretim sürecine yönelik olan olumsuz tutumları ve memnuniyetsizlikleri birçok araştırma tarafından da desteklenmektedir [28, 29]. Bilgiç ve Tüzün’ün [22] yapmış oldukları çalışmada öğrencilerin motivasyonları ve memnuniyetleri üzerinde uzaktan öğretimin yarattığı iletişim ve teknik problemlerin en çok etkili olan unsurlar olduğu belirlenmiştir.

Araştırma kapsamında görüşme tekniğinde kullanılan sorular üniversitenin 1. sınıf öğrencilerine evet-hayır şeklinde kapalı uçlu soru formu ile anket tekniği kullanılarak sorulmuş ve 292 kişiye ulaşılmıştır. Araştırmacılar soruları uzaktan öğretimin avantajları, engelleri, yeterliliği, motivasyon ve memnuniyet olarak kategorileştirilmiştir. Bu kategoriler ışığında verilen yanıtların frekans değerleri gösterilmiştir. Üniversite öğrencilerinin uzaktan eğitimi avantajlı bulup bulmadıkları sorusuna verdikleri cevapların sonucunda öğrencilerin 72,6’sı uzaktan eğitimi avantajlı bulmamaktadır. 27,4’ü ise avantajlı bulmaktadır.

Üniversite öğrencilerinin uzaktan öğretime yönelik algıladıkları engeller arasında sosyalleşme ve teknik aksaklıkların önde gelen engeller olduğu tespit edilmiştir. Öğrencilerin %79,1’i uzaktan öğretimin sosyal etkileşime engel olduğunu düşünmektedir. Öğrencilerin %20,9’u ise sosyal etkileşime engel olmadığını düşünmektedir. Öğrencilerin %76,4’ü uzaktan öğretim sürecinde teknik aksaklık yaşadığını belirtmiştir. Öğrencilerin %23,6’sı ise teknik aksaklık yaşamadığını bildirmiştir.

Öğrencilere uzaktan öğretimin yeterliliği ölçmede avantajlarına rağmen, eğitimin sınıf ortamında yüz yüze mi yapılmalıdır sorusu sorulmuştur. Verilen cevaplar içerisinde öğrencilerin %74,7’si üniversite eğitiminin sınıf ortamında ve yüz yüze yapılması yönündedir. Öğrencilerin %25,3’ü ise bu soruya hayır yanıtını vermişlerdir. Üniversite öğrencilerinin uzaktan öğretim sürecinde motivasyonlarının geleneksel eğitim sürecindeki gibi olup olmadığını belirlemeye yönelik sorulan motivasyon sorusuna gelen yanıtların %79,1’i geleneksel eğitim sürecinde olduğu gibi olmadığı yönündedir. Yapılan görüşmelerde de öğrencilerin motivasyonlarının düşük olduğu gözlenmiştir. Öğrencilerin %20,9’u ise motivasyonlarının aynı düzeyde olduğunu belirtmişlerdir. Üniversite öğrencilerinin uzaktan öğretim sürecinden memnun olup olmadıklarını belirlemeye yönelik uzaktan öğretim sürecinden memnun musunuz sorusu sorulmuştur. Öğrencilerin %63,4’ü uzaktan öğretim sürecinden memnun olduklarını, %36,6’sı ise süreçten memnun olduklarını belirtmişlerdir.

4.2. Akademisyenlerin uzaktan öğretime yönelik görüşleri

Akademisyenlerin uzaktan öğretim sürecine yönelik görüşlerini almak için görüşme tekniği ile 9 akademisyenle görüşülmüştür. Bu görüşmede öğrencilerin görüşmesinde olduğu gibi avantajlar, engeller, yeterlilik, motivasyon ve memnuniyet olarak kategorilendirilmiştir.

4.2.1. Avantajlar

Uzaktan öğretimin avantajlı olup olmadığını belirlemek üzere akademisyenlere 15 soru sorulmuştur. İlk olarak uzaktan öğretimin geleneksel eğitime göre öğrenciler açısından daha avantajlı olduğunu düşünüyor musunuz sorusu sorulmuştur. Akademisyenler, uzaktan öğretimin zaman ve mekân engelini ortadan kaldırması açısından avantajlı bulmaktadır. K1 kodlu akademisyen bu soruyu şöyle yanıtlamıştır. “Yer, zaman ve mekan yok. Şehir ya da ülke değiştirmek zorunda değil. Buna karşılık Etkileşim ve verim sıfır”.

Uzaktan öğretimin geleneksel eğitime göre eğitimciler açısından daha avantajlı olduğunu düşünüyor musunuz sorusuna akademisyenler uygulamalı derslerin uzaktan yapılmasının zorluğundan bahsetmişlerdir. Uygulamalı derslerin çekimi, montajı ve iletme kanalı açısından ekstra zaman aldığını

ve buna karşılık verimin daha düşük olduğunu belirtmişlerdir. Bakioğlu ve Çevik'in [17] yapmış oldukları çalışmada ise öğretmenlerin uzaktan öğretim sürecinde mesleklerine yönelik farklı bir tutum içerisinde olmadıklarını ve bu yöntemin daha az yorucu olduğunu belirtmişlerdir.

Uzaktan öğretim sürecinde derse hazırlanmanız için daha fazla zamanınız oldu mu sorusuna akademisyenler, uzaktan öğretim ile derslere evlerden bağlanma durumunun zaman kazandırdığı ancak sürecin doğurduğu yeni sorunların çözümlenmesinin de zaman aldığını belirtmişlerdir. Buna karşın literatürde öğretim elemanlarının uzaktan öğretim derslerinin örgün eğitim dersleri ile aynı değerde görülmemesi sonucu yeterli özenin gösterilmemesine ilişkin çalışmalar bulunmaktadır [22, 24]. Ayrıca Balaban [6] tarafından; uzaktan öğretim sürecinde içeriğin yeterli kalitede olmamasının risk barındırdığı vurgulanmıştır.

Uzaktan öğretim sürecinde teknolojinin gerisinde kaldınız mı sorusuna akademisyenler teknolojinin gerisinde kalmamalarında online eğitim sürecinin de katkısı olduğunu belirtmişlerdir. Bakioğlu ve Çevik'in [17] çalışmalarında da sürecin öğretmenleri teknoloji bilgisi edinmeye zorunlu bırakmasını öğretmenler kendilerini geliştirmelerine imkan tanıyan bir fırsat olarak görmekteyler.

Uzaktan öğretim öğrenciler için daha erişilebilir midir sorusuna akademisyenler uzaktan öğretimin sağlıklı sınıf ortamına ve bir sınıfta olması gerekenlere gerek duymadan yürütülebileceğini ancak uzaktan öğretimin getirdiği bilgisayar gibi temel eğitim materyallerinin pahalı olması, stokta olmaması gibi nedenlerin bu erişilebilirliğin önünde engel olabileceğini vurgulamışlardır.

Uzaktan öğretim daha konforlu bir eğitim şekli midir sorusuna akademisyenler, öğrenci perspektifinden değerlendirdiklerinde öğrencilerin ev ortamında daha rahat ve kolay derse bağlanabileceklerini hoca perspektifinden ise teorik derslerde daha konforlu olmakla birlikte uygulamalı derslerde konforun yerini daha fazla efor ve daha fazla zaman almaktadır. Uzaktan öğretim kit kaynakların daha verimli kullanılmasına katkıda bulunmakta mıdır sorusuna akademisyenler geleneksel eğitim sürecinde öğrenciler evlerinden derse katıldıkları için aileleri açısından daha az masraflı olacağını ancak bu seferde teknoloji için masraf yapılacağını belirtmişlerdir.

Uzaktan öğretim sürdürülebilir çevreye katkıda bulunmakta mıdır sorusuna akademisyenler uzaktan öğretim sürecinde hareketlilik azaldığı için daha az karbon ayak izi oluşacağını belirtmişlerdir. Buna karşılık dijital atık sorunu olabileceğini eklemiştir. Uzaktan öğretim ile zamandan tasarruf ettiniz mi sorusuna akademisyenler, geleneksel eğitim sürecinde mesai saatlerinin olduğunu ancak uzaktan öğretim sürecinde mesai saati gözetmeksizin çalıştıklarını bu nedenle zamandan tasarruf yapmadıklarını belirtmişlerdir. Uzaktan öğretim ile ekonomik olarak tasarruf sağladınız mı sorusuna akademisyenler, yol ve yemek masraflarının azaldığını ancak özellikle uygulamalı dersleri verebilmek için edinilen teçhizat için de bir ödeme yapıldığını belirtmişlerdir.

Mekândan ve zamandan bağımsız derse katılabilmek öğrencilerin performansını arttırdı mı sorusuna akademisyenlerin tamamı performansın artmadığı aksine öz disiplin konusunda sıkıntı yaşayan öğrencilerin performanslarında büyük düşüşler olduğunu ifade etmişlerdir. Uzaktan öğretim öğrencilerin bireysel öğrenmelerine katkıda bulunur mu sorusuna akademisyenler, kısmen katkıda bulunduğunu belirtmekle beraber uzaktan öğretimin getirdiği motivasyon düşüklüğü sebebiyle öğrencilerin zamanlarını ve imkanlarını daha kısıtlı kullandıkları için beklenen katkıya ulaşamadıklarını belirtmişlerdir.

Uzaktan öğretim eğitimde fırsat eşitliği yaratmakta mıdır sorusuna akademisyenler, genel olarak fırsat eşitliği yaratmadığını aksine ekonomik eşitsizlikten kaynaklanan fırsat eşitsizliğinin daha görünür olduğunu belirtmektedirler.

Uzaktan öğretime geçildikten sonra akademik performansınızda artış oldu mu sorusuna akademisyenler, geleneksel eğitim sürecinde bir arada çalışmanın görev ve sorumlulukları yerine getirmeyi daha kolaylaştırdığı böylelikle akademik çalışmalara daha fazla zaman ayırabildiklerini belirtmişlerdir. Mesai saatleri dışında kalan boş vakitlerini uzaktan öğretim sürecinden kaynaklanan problemlerin çözümüne harcadıkları için akademik çalışmalara daha az zaman ayırabildiklerini ifade etmişlerdir. K2 kodlu

akademisyen bu soruya şöyle yanıt vermiştir. “Normal şartlarda akşam çalışırdım. Şimdi online eğitimle mail trafiğiyle uğraşıyoruz. Normalde bir kat inip işimi halledecekken şimdi dolaylı yollarla uğraşıyoruz.”

Uzaktan öğretim sürecinde ailenize ve arkadaşlarınıza daha fazla zaman ayırabildiğiniz için mutlu musunuz sorusuna ebeveyn olan akademisyenler daha fazla zaman ayıramadıklarını, olmayanlar ise daha fazla zaman ayırdıkları için mutlu olduklarını belirtmişlerdir.

4.2.2. Engeller

Akademisyenlerin uzaktan öğretiminin algıladıkları engellerin neler olduğunu belirlemeye yönelik 9 soru sorulmuştur. Uzaktan öğretimin sosyal etkileşime engel olduğunu düşünüyor musunuz sorusuna akademisyenler hem öğrencilerin hem de hocaların sosyal etkileşimine engel olduğunu ifade etmişlerdir. Uzaktan öğretimin eğitimde kaliteyi düşürdüğünü düşünüyor musunuz sorusuna akademisyenlerin görüşleri gerekli planlamalar yapılmazsa kaliteyi düşürebileceği yönündedir. Örneğin öğrenci sayısı fazla olan derslerin gruplara ayrılması, öğrencilerin uzaktan öğretime bağlanmak için gerekli teçhizata sahip olması gibi önlemler alınırca kalite açısından duyulan endişeyi ortadan kaldırmak mümkündür.

Uzaktan öğretime alışmanız uzun sürdü mü sorusuna akademisyenler, sistemi kullanmada zorluk yaşamadıklarını, kolayca adapte ve teknolojiye ayak uydurduklarını bildirmişlerdir. Uzaktan öğretimde, eğitime bağlanırken teknik aksaklıklar yaşadınız mı sorusuna akademisyenler kullanılan sistem nedeniyle teknik aksaklık yaşadıklarını ancak internet hızlarını arttırınca sorunların azaldığını bildirmişlerdir. Öğrencilerin olağan aksaklıklara tepkiler, uzaktan öğretimde geleneksel eğitime göre daha şiddetli midir sorusuna akademisyenler, yüz yüze iletişimin daha yapıcı bir iletişim şekli olduğunu, yazılı ve online iletişimde aksaklıklar olabileceği ve bu nedenle de öğrencilerin daha fazla tepkili olduklarını belirtmişlerdir.

Uzaktan öğretim esnasında öğrencilerin dersi açık dinlemediğine dair şüpheleriniz var mı sorusuna akademisyenler, öğrencilerin sorulara cevap vermemesinden dersi aktif olarak takip etmediklerini anladıklarını ancak uygulamalı derslerde genellikle öğrencilerin dersi dinlediğini belirtmişlerdir. K3 kodlu akademisyen “Öğrencilerin devamsızlık yapmamak için ekranı açtıklarını ancak mikrofon ve kameralarını açmadıklarını ve derse katılım sağlamadıklarını belirtmiştir”. Uzaktan öğretim esnasında kameranızın açık olması sizi rahatsız eder mi sorusuna akademisyenleri kameranın açık olması rahatsız etmemektedir. Ancak öğrencilerin kameralarını açmamaları nedeniyle etkileşim sorunu yaşadıklarını belirtmişlerdir.

Uzaktan öğretim sürecinde sürekli evde olmak yaşam doyumunuzu olumsuz yönde etkilemekte midir sorusuna akademisyenler, sürekli evde olmanın yaşam doyumunu olumsuz etkilediğini ancak pandemi sürecinde sağlık için bu durumun kaçınılmaz olduğunu ifade etmişlerdir. Uzaktan öğretim sürecinde informal iletişim kanallarından gelen öğrenci sorularını cevaplamak yorucu olmakta mıdır sorusuna akademisyenlerin tamamı yoğun bir iletişim trafiği içerisinde olduklarını belirtmişlerdir.

4.2.3. Yeterlilik

Araştırma kapsamında akademisyenlere uzaktan öğretimin yeterli olup olmadığını belirlemeye yönelik 7 soru sorulmuştur. Akademisyenlere uzaktan öğretimin, geleneksel eğitimin yerini alacağını düşünüyor musunuz sorusu sorulmuştur. Akademisyenler her ne kadar göz kontağı ve beden dilinin önemli olduğunu düşünseler de teknolojik gelişmelerin bunun üstesinden gelebileceğini öngörmektedirler. Uzaktan öğretimin teorik dersler için yeterli olduğunu düşünüyor musunuz sorusuna akademisyenler kısmen yeterli olabileceğini ifade etmişlerdir. Uzaktan öğretimin uygulamalı derslerde yetersiz olduğunu düşünüyor musunuz sorusuna akademisyenlerin görüşü büyük ölçüde yetersiz olduğu yönündedir.

Uzaktan öğretimin hibrit bir model olarak kullanılmasının; yani bir dersin belirli bölümlerinin online işlenmesinin uygun olduğunu düşünüyor musunuz sorusuna akademisyenler teorik eğitimin kısmen yeterli olabileceği uygulamalı eğitimin ise hibrit de olsa yeterli olamayacağı yönündedir. Uzaktan öğretimin bütün avantajlarına rağmen üniversite eğitimi, sınıf ortamında ve yüz yüze gerçekleştirilmeli

midir sorusuna akademisyenler, öğrencilerin eksiklerini görüp giderme açısından geleneksel eğitimin daha etkili bir yöntem olduğu özellikle uygulamalı derslerde mevcut teknolojik imkanlarla uzaktan öğretimin yetersiz kaldığını belirtmişlerdir. K4 kodlu akademisyen günümüzde uzaktan eğitimin iyi bir alternatif eğitim-öğretim şekli olduğunu böylelikle uzakların daha yakın olduğunu belirtmiştir. Yeniliklerin ilk zamanlarda insanlar tarafından kolaylıkla benimsenmediği ancak alışma süreci geçtiğinde uzaktan öğretimde de sınıf ortamının rahatlıkla yaratılacağını belirtmiştir.

Uzaktan öğretim sürecini iyi yönettiğinizi düşünüyor musunuz sorusuna akademisyenlerin tamamı iyi yönettikleri yönünde görüş bildirmişlerdir. Uzaktan öğretimde yapılan sınavların başarıyı ölçmede etkili olduğuna inanmıyor musunuz sorusuna akademisyenlerin başarıyı ölçmede etkili olduğunu düşünmediklerini, öğrencilerin ödevlerini dahi başkalarına yaptırdıklarından şüphe duyduklarını belirtmişlerdir.

4.2.4. Motivasyon

Araştırma kapsamında akademisyenlere uzaktan öğretim sürecindeki motivasyonlarının nasıl olduğunu belirlemeye yönelik 7 soru sorulmuştur. Akademisyenlerin online eğitimdeki motivasyonları, geleneksel eğitim ile aynı seviyede midir sorusuna akademisyenlerin büyük çoğunluğu motivasyonlarının geleneksel eğitim ile aynı seviyede olduğunu ancak bazen teknik aksaklık gibi nedenlerle motivasyonlarının düştüğünü belirtmişlerdir. K5 kodlu akademisyen motivasyonunun genel olarak düşük olduğunu bunun üzerinde de pandemi koşullarının etkili olduğunu belirtmiştir.

Öğrencilerin online eğitimdeki motivasyonları, geleneksel eğitim ile aynı seviyede midir sorusuna akademisyenler genel olarak öğrenci motivasyonlarının daha düşük düzeyde olduğunu belirtmişlerdir. Uzaktan öğretim sürecinde öğrenciler dinleme ve izleme becerisi bakımından daha aktif oldular mı sorusuna akademisyenler, çalışkan öğrencilerin her zaman aktif olduğunu ancak öğrencilerin genelinin daha az aktif olduğunu belirtmişlerdir.

Uzaktan öğretim sürecinde öğrenciler görev ve sorumluluklarını eksiksiz yerine getirdiler mi sorusuna akademisyenler, uygulamalı derslerdeki görev ve sorumlulukların daha aktif yapıldığı ancak teorik derslerin görev ve sorumluluklarının aksatıldığını bildirmişlerdir. Uzaktan öğretim sürecinde derslerin başladığı saatte çevrimiçi durumda öğrencilerin hazır bulunma düzeyleri düşük müdür sorusuna akademisyenler, öğrencilerin ders saatinde hazır olarak beklediklerini ifade etmişlerdir.

4.2.5. Memnuniyet

Uzaktan öğretim sürecinden akademisyenlerin memnun olup olmadıklarını belirlemek üzere 2 soru sorulmuştur. Uzaktan öğretim sürecinden memnun musunuz sorusuna akademisyenler, kısmen memnun olsalar da geleneksel eğitimi tercih ettiklerini belirtmişlerdir. K6 kodlu akademisyen süreç iyileştirilse memnuniyetin artacağını belirtmiştir.

Öğrencilerin online eğitim sürecinden memnun olduklarını düşünüyor musunuz sorusuna akademisyenler, öğrencilerin süreçten sıkıldığını ve en kısa sürede geleneksel eğitime geçmek istediklerini vurgulamışlardır. Araştırma kapsamında görüşme tekniğinde kullanılan sorular üniversitenin akademisyenlerine evet-hayır şeklinde kapalı uçlu soru formu ile anket tekniği kullanılarak sorulmuş ve 24 kişiye ulaşılmıştır. Araştırmacılar soruları uzaktan öğretimin avantajları, engelleri, yeterliliği, motivasyon ve memnuniyet olarak kategorileştirilmiştir. Bu kategoriler ışığında verilen yanıtların frekans değerleri gösterilmiştir.

Akademisyenlerin uzaktan öğretimi avantajlı bulup bulmadıkları sorusuna verdikleri cevapların sonucunda akademisyenlerin %54,2'si uzaktan öğretimi avantajlı bulmamaktadır. %45,8'i ise avantajlı bulmaktadır.

Akademisyenlerin uzaktan öğretime yönelik algıladıkları engeller arasında sosyalleşme ve teknik aksaklıkların önde gelen engeller olduğu tespit edilmiştir. Akademisyenlerin %70,8'i uzaktan öğretimin sosyal etkileşime engel olduğunu düşünmektedir. Akademisyenlerin %29,2'si ise sosyal etkileşime engel olmadığını düşünmektedir. Akademisyenlerin %45,8'i uzaktan öğretim sürecinde teknik aksaklık yaşadığını belirtmiştir. Akademisyenlerin %54,2'si ise teknik aksaklık yaşamadığını bildirmiştir.

Akademisyenlere uzaktan öğretimin yeterliliği ölçmede avantajlarına rağmen, eğitimin sınıf ortamında yüz yüze mi yapılmadığı sorusu sorulmuştur. Verilen cevaplar içerisinde akademisyenlerin %83,3'ü üniversite eğitiminin sınıf ortamında ve yüz yüze yapılması yönündedir. Akademisyenlerin %16,7'si ise bu soruya hayır yanıtını vermişlerdir. Akademisyenlerin uzaktan öğretim sürecinde motivasyonlarının geleneksel eğitim sürecindeki gibi olup olmadığını belirlemeye yönelik sorulan motivasyon sorusuna gelen yanıtların %45,8'i geleneksel eğitim sürecinde olduğu gibi olmadığı yönündedir. Yapılan görüşmelerde de öğrencilerin motivasyonlarının düşük olduğu gözlenmiştir. Akademisyenlerin %54,2'si ise motivasyonlarının aynı düzeyde olduğunu belirtmişlerdir. Akademisyenlerin uzaktan öğretim sürecinden memnun olup olmadıklarını belirlemeye yönelik Uzaktan öğretim sürecinden memnun musunuz sorusu sorulmuştur. Akademisyenlerin %45,8'i uzaktan öğretim sürecinden memnun olmadıklarını, %54,2'si ise süreçten memnun olduklarını belirtmişlerdir.

5. SONUÇ

Kasım 2019'da Çin'in Wuhan kentinde başlayan ve Mart 2020'de Dünya Sağlık Örgütü tarafından pandemi olarak ilan edilen COVID-19, başta sağlık sektörü olmak üzere ekonomi ve turizm gibi birçok sektörü olumsuz etkilemiştir. Eğitim sektörü de bu süreçte en fazla sarsılan sektörlerden biri olmuştur. Dünya çapında yaklaşık 1,6 milyar öğrenci de bu olumsuz etkiye maruz kalmıştır. Ülkemizdeki eğitim kurumlarının büyük bir çoğunluğunun da pandemi sürecinde zorunluluk haline gelen uzaktan öğretime de hazırlıksız yakalandığı görülmüştür.

Araştırma kapsamında uzaktan öğretim sürecinin yansımaları öğrenci ve akademisyen açısından irdelenmiştir. Öğrencilerle yapılan görüşmeler ve araştırmacıların gözlemleri sonucunda öğrencilerin uzaktan öğretim yöntemi ile işlenen dersleri sıkıcı bulmaları, uzaktan öğretimin sosyalleşmeye engel olması, akademisyenler ile kurulan bağdan yoksun bırakması gibi nedenlerle uzaktan öğretim sürecinden memnun olmadıkları sonuçları elde edilmiştir. Buna ek olarak öğrenciler, uzaktan öğretimin sağladığı zaman ve mekandan bağımsız eğitime erişim kolaylığı avantajının teknik aksaklıkların gölgesinde kaldığı için bir avantaj unsuru olarak görmemektedirler. Uzaktan öğretim sürecinde öğrenciler akademik performanslarının arttığını düşünmemekte ve sürecin yıpratıcı olduğundan yakınmaktadırlar. Öğrencilerin motivasyon düşüklüğü de araştırmacılar tarafından gözlemlenmiştir. Bunun yanında öğrencilerin gözle görülür bir artış olduğu gözlemlenmiş olsa dahi öğrencilerin sürece dair memnuniyetsizlikleri bunu fark etmelerine engel olmuştur.

Eğitim sektörü penceresinden bakıldığında; pandemi dönemi öğrenciler, veliler ve eğitimciler için endişeli bir süreçtir. Hayatın ne zaman "normale" döneceğine dair belirsizlikler kaygıyı artırmaktadır. Kurumlar farklı yollarla eğitime devam edebilmek için gerekli değişiklikleri yapsalar bile, öğrencilerin ve ebeveynlerin güvenini sağlamaya en yüksek önceliği vermelidir. Bununla beraber tüm öğrencilerin duygusal ve psikolojik zorlukları ele alma konusunda uzmanlaşmış okul sistemi dışındaki yardım hatları ve kaynaklara erişebilecekleri düzenlemeler yapılmalıdır.

Kurumlar, ebeveynleri destek vermeyen ve ev ortamları çalışmaya elverişli olmayan öğrencilere yardımcı olmak için özel çaba sarf etmelidir. Örneğin, öğrenciler dersi indirip, farklı zamanlarda dersi tekrar etmelerinin dersi kavramada etkili olabileceklerini belirtmişlerdir [30]. Hane halkının COVID-19'dan dolayı evlerinde izole olmaları sebebiyle veliler kendi ekonomik gelecekleri konusunda son derece endişeli olabilirler, bu nedenle evden eğitime katılmak, özellikle düşük motivasyona sahip çocuklar için daha zor olmaktadır.

Uzaktan öğretim sürecinde zaman yönetimi konusunda sıkıntı yaşayan eğitimciler ve öğrenciler bu süreçte kendilerini düzenlemek için ihtiyaç duydukları zamanı ve çabayı hesaba katmalıdır. Bunu yapmanın bir yolunun, öğrencilerin öğrenme sürecinin bir parçası olarak kendi hızına uygun, eş zamansız etkinlikler (her zaman önceden tanımlanmış bir zaman çizelgesi içinde) önermek ve öğrencilerin katılımını değerlendirmenin açık yollarını belirtmek olduğu değerlendirilmektedir.

Gelecekte yapılacak çalışmalarda uzaktan öğretim sürecinde farklı okullarda kullanılan ölçme ve değerlendirme yöntemlerinin karşılaştırılmasına yönelik araştırmalar yapılabilir. Buna ek olarak

öğrencilerin kişilik özellikleri gibi faktörlerin süreci algılamaları üzerindeki etkileri de ampirik olarak çalışılabilir.

TEŞEKKÜR

Makalenin yazarları; çalışmanın anket sorularının hazırlanması ve düzenlenmesindeki destek ve katkılarından dolayı, Dr. Öğr. Üyesi Aslı ARSLAN KULCAN'a ve Dr. Öğr. Üyesi Bahar MURATOĞLU PEHLİVAN'a teşekkürlerini iletmektedirler.

KAYNAKLAR

1. Ataş, H., Gündüz, S. Yükseköğretimde Dijital Dönüşüm. Dijital Dönüşüm Ekonomik ve Toplumsal Boyutuyla (Ed: Çelik, İ.E.). Gazi Kitabevi, Ankara, 2019.
2. World Health Organisation (WHO), <https://www.who.int/news/item/27-04-2020-who-timeline---covid-19>, Kasım 24, 2020.
3. Yüksek Öğretim Kurulu, "Basın Açıklaması" <https://covid19.yok.gov.tr/Documents/alinan-kararlar/03-uzaktan-egitime-iliskin-alinan-karar.pdf>. Nov 20, 2020.
4. Akdemir, Ö., "Yükseköğretimimizde uzaktan eğitim", Yükseköğretim ve Bilim Dergisi, Cilt: 1, Sayı:2, Sayfa 69-71, 2011.
5. Demir, E., "Uzaktan öğretime Genel Bir Bakış", Dumlupınar University Journal of Social Science/Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt: 39, Sayfa 203-212, 2014.
6. Balaban, E., "Dünyada ve Türkiye'de uzaktan öğretim ve bir proje önerisi", Işık Üniversitesi, İstanbul, 2012.
7. Keskin, M. ve Özer, D., "Covid-19 sürecinde öğrencilerin web tabanlı uzaktan öğretime yönelik geri bildirimlerinin değerlendirilmesi", İzmir Katip Çelebi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi, Cilt: 5, Sayı:2, Sayfa 59-67, 2020.
8. Abu-Dawas, M., "Web-based network design learning system" J. Math. Comput. Sci., Vol: 10, Issue:6, Pages 2907-2916, 2020.
9. Bozkurt, A., "Koronavirüs (Covid-19) Pandemisi Sırasında İlköğretim Öğrencilerinin Uzaktan öğretime Yönelik İmge ve Algıları: Bir Metafor Analizi", Uşak Üniversitesi Eğitim Araştırmaları Dergisi, Cilt: 6, Sayı:2, Sayfa 1-23, 2020.
10. Karakuş, N., Ucuzsatar, N., Karacaoğlu, M. Ö., Esendemir, N. ve Bayraktar, D., "Türkçe öğretmeni adaylarının uzaktan öğretime yönelik görüşleri", Rumelide Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi, Cilt:19, Sayfa 220-241, 2020.
11. Karadağ, E. ve Yucel, C., "Yeni Tip Koronavirüs Pandemisi Döneminde Üniversitelerde Uzaktan öğretim: Lisans Öğrencileri Kapsamında Bir Değerlendirme Çalışması", Yükseköğretim Dergisi, Cilt: 10, Sayı:2, Sayfa 181-192, 2020.
12. Chen, T., Peng, L., Yin, X., Rong, J., Yang, J. ve Cong, G., "Analysis of user satisfaction with online education platforms in China during the COVID-19 pandemic", Healthcare, Vol: 8, Issue:3, Page 200, 2020.
13. Adnan, M., ve Anwar, K., "Online Learning amid the COVID-19 Pandemic: Students' Perspectives", Online Submission, Vol: 2, Issue:1, Pages 45-51, 2020.
14. Unger, S. ve Meiran, W., "Student attitudes towards online education during the COVID-19 viral outbreak of 2020: Distance learning in a time of social distance", International Journal of Technology in Education and Science, Vol: 4, Issue:4, Pages 256-266, 2020.
15. Alea, L. A., Fabrea, M. F., Roldan, R. D. A. ve Farooqi, A. Z., "Teachers' Covid-19 awareness, distance learning education experiences and perceptions towards institutional readiness and challenges", International Journal of Learning, Teaching and Educational Research, Vol: 19, Issue:6, Pages 127-144, 2020.

16. Hebebcı, M. T., Bertiz, Y., ve Alan, S., "Investigation of views of students and teachers on distance education practices during the Coronavirus (COVID-19) Pandemic", *International Journal of Technology in Education and Science (IJTES)*, Vol:4, Issue:4, Pages 267-282, 2020.
17. Bakioğlu, B., ve evik, M., "COVID-19 Pandemisi Sürecinde Fen Bilimleri ğretmenlerinin Uzaktan ğretime İlişkin Görüşleri", *Electronic Turkish Studies*, Cilt: 15, Sayı: 4. Sayfa 109-129, 2020.
18. Husserl, E., "Fenomenoloji üzerine beş ders", *Bilim ve Sanat*, Ankara, 2020.
19. Creswell, J. W., "Nitel araştırma yöntemleri", *Siyasal Kitabevi*, Ankara, 2015.
20. Denzin, N. K., "The Research Act in Sociology: A Theoretical Introduction to Sociological Method", *Butterworths*, London, 1970.
21. Franklin, C., ve Ballan, M., "Reliability and validity in qualitative research", *The Handbook of Social Work Research Methods*, Pages 273-292, 2001.
22. Bilgiç, H. G., ve Tüzün, H., "Yükseköğretim kurumları web tabanlı uzaktan öğretim programlarında yaşanan sorunlar", *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, Cilt: 1, Sayı: 3, Sayfa 26-50, 2015.
23. Li, X., "Review of distance education used in higher education in China", *Asian Journal of Distance Education*, Vol: 7, Issue: 2, Pages 22-27, 2009.
24. Falowo, R. O., "Factors impeding implementation of web-based distance learning", *AACE Journal*, Vol: 15, Issue: 3, Pages 315-338, 2007.
25. Yazıcı, A., Altas, I. ve Demiray, U., "Distance education on the net: A model for developing countries", *Turkish Online Journal of Distance Education-TOJDE*, Vol: 15, Issue: 3 2(2), Pages 24-35, 2001.
26. Yamamoto, G.T. ve Altun, D., "Coronavirüs ve Çevrimiçi (online) Eğitimin Önlenemeyen Yükselişi", *Üniversite Araştırmaları Dergisi*, Cilt: 3, Sayı: 1, Sayfa 25-34, 2020.
27. Isman, A., "Uzaktan Eğitim Distance Education", *Pegem Akademi*, Ankara, 2011.
28. Birişçi, S., "Video Konferans Tabanlı Uzaktan Öğretime İlişkin Öğrenci Tutumları ve Görüşleri", *Journal of Instructional Technologies & Teacher Education*, Cilt: 2, Sayı: 1, Sayfa 24-40, 2013.
29. Ural, O., "Attitudes of Graduate Students Toward Distance Education, Educational Technologies and Independent Learning", *Online Submission*, Vol: 8, Issue: 4, Pages 34-43, 2007.
30. Keskin, M., ve Özer-Kaya, D., "COVID-19 Sürecinde Öğrencilerin Web Tabanlı Uzaktan Eğitime Yönelik Geri Bildirimlerinin Değerlendirilmesi", *İzmir Katip Çelebi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, Cilt: 5, Sayı: 2, Sayfa 59-67, 2020.